

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

на тему: Створення літературної традиції в романі Умберто Еко «Номер нуль»

Студентки 3 курсу групи МЛіт09-21
напряму підготовки Гуманітарні науки

Спеціальності 035 Філологія

Полякової Т.О.

Керівник: доктор філологічних наук,

професор Шульгун М.Е.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка ЄКТС: _____

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ РОБОТИ УМБЕРТО ЕКО.....	5
1.1. Магістральні напрями творчої та наукової діяльності У. Еко.....	5
1.2. Семіотична концепція риторики У. Еко та її вплив у мас-медіа.....	8
РОЗДІЛ 2. ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ НАПРАЦЮВАНЬ УМБЕРТО ЕКО В РОМАНІ “НОМЕР НУЛЬ”.....	12
2.1. Інтелектуальність твору.....	12
2.2. Риторичні прийоми.....	16
2.3. Філософське підґрунтя твору.....	18
RIASSUNTO.....	20
ВИСНОВКИ.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

У сучасному літературному світі творчість Умберто Еко визнається однією з найвагоміших і найзначущих. Його романи завжди вражають не лише складністю інтелектуальних конструкцій, але й глибокими рефлексіями над сутністю культури та мистецтва. Він вдало поєднує у своїх творах різноманітні літературні традиції, створюючи унікальний синтез, що завжди викликає зацікавлення та обговорення серед літературознавців та критиків.

Останнім романом письменника є «Номер нуль», опублікований у 2015 році. Роман став не лише бестселером, а й став об'єктом глибокого аналізу та інтерпретації і, як усі твори Еко, відіграв свою роль у створенні літературної традиції.

Літературна традиція є сукупністю уявлень, тем, стилів, жанрів, ідей, які передаються від покоління до покоління в рамках літературного середовища. Вона визначається спільними елементами, які характеризують певний період, національну культуру або літературну школу і включає в себе не лише класичні твори, але й їхні інтерпретації, переосмислення та адаптації, які стають частиною канону та впливають на подальший розвиток літератури. Поняття літературної традиції в італійському середовищі розглядали Стефано Джосса, Андреа Баттістіні, Антоніо Піромаллі. Життя та творчість Умберто Еко у своїх дослідженнях розглядали Ерік Шилінг, Сара Бердсворт, Стефано Траїні, Анна Марія Лоруссо.

Об'єктом цього дослідження є роман Умберто Еко «Номер нуль», а **предметом** дослідження — літературна традиція, що виникла на основі цього твору.

Мета даної курсової роботи — дослідити створення літературної традиції на матеріалі твору Умберто Еко «Номер нуль».

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- вивчення магістральних напрямів творчості Умберто Еко;
- вивчення теоретичних напрацювань письменника;
- аналіз тексту роману «Номер нуль»;

- пошук відображення теоретичних напрацювань У. Еко в романі «Номер нуль».

Методи дослідження: науковий опис, порівняльний аналіз.

Структура курсової роботи: робота складається з вступу, двох розділів, висновків і списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ РОБОТИ УМБЕРТО ЕКО

1.1. Магістральні напрями творчої та наукової діяльності У. Еко

Умберто Еко (1932-2016 рр.) — італійський письменник, літературний критик, медієвіст, філософ і семіотик [8]. Він найбільш відомий своїми художніми творами, зокрема такими романами, як «Ім'я Рози» (1980), «Маятник Фуко» (1988), «Острів напередодні» (1994), «Празький цвинтар» (2010) та ін.[1] У своїх теоретичних працях У. Еко часто звертався до тем семіотики, символізму, середньовічної історії і культури [13]. Він також був професором Болонського університету і відомим громадським діячем, активно виступав за права людини та захист культурної спадщини.

У своїх романах Еко розповідав історії, що відбулися насправді, або легенди, головними героями яких є історичні або вигадані персонажі. Його твори наповнені гострими філософськими суперечками про існування Бога, сенс життя, природи Всесвіту. Окрім того, він розглядав взаємодію між минулим і сучасністю: досліджував, як минуле впливає на сучасне життя, і як історія переплітається з нашими сучасними реаліями. В 90-тих роках ХХ ст. Еко промовив: «Середні віки вже почалися!», описуючи і передбачаючи таким чином глобальну техногенну катастрофу, що розгортається через деструкцію комп'ютерних мереж в США. Подібна катастрофа дійсно відбулася 11 вересня 2001 року у Нью-Йорку в результаті терористичних актів [7].

Окрім гостросюжетних романів, Умберто Еко також написав багато есе на різноманітні теми: від легковажних історій про ванні кімнати в готелях до філософських теорій про мову та спілкування. Багато з них назавжди змінили погляд вчених на літературу та мислення. Протягом усієї кар'єри Умберто Еко знову і знову доводив, що він не лише чудовий оповідач, але й інноваційний та креативний мислитель, який розширював кордони, коли справа доходила до обговорення філософії та культури. Його праці вплинули на сферу літературознавства, відкривши нові потенційні напрями для дискурсу; прекрасним прикладом є його дослідження семіотики, яке сьогодні стало дуже популярним у літературних колах.

Першою теоретичною працею У. Еко став «Відкритий твір» (1962), в якій він проаналізував деякі культурні явища 1950-х рр. [5, с. 386]. Тоді, долаючи аристотелівське поняття гармонійної незмінності форм і розвиваючи основи естетики Луїджі Парейсона, Еко розробляє теорію «відкритого твору», який пропонується автором як поле численних інтерпретацій, що спонукають читача по-різному сприймати один і той же твір. Він писав, що мистецький твір є не лише результатом, а й процесом відтворення актуальної реальності, і відкритий для всіх можливих доповнень, що передбачає його необмежену формальну еволюцію. В мистецтві 50-х років він вбачав новий спосіб розуміння художньої форми: поєднання культурних імпульсів, яким з моменту їх виникнення властиві відкритість і семантична непередбачуваність.

У 1968 році у світ вийшла монографія «Відсутня структура», яка стала центром дискусії про структуралізм — однієї з найбільш популярних теорій того часу [5, с. 386]. У своїй роботі Еко вперше поєднав структуралістський і семіотичний підходи та заперечив існування онтологічної реальності структури. В рамках семіотичної концепції структура існує лише як методологічна передумова — в цьому значенні вона і є «відсутньою структурою», оперативною моделлю, але у жодному випадку не реально існуючим об'єктом аналізу.

Окрім того, у даній монографії У. Еко порушив питання так званого "зразкового читача" ("lettore modello"). За його словами, це читач, що може заповнювати прогалини в тексті та розуміє його різні рівні змісту. Еко вводить нове поняття "імпліцитного читача" ("lettore implicito"), що представляє собою читача, який повністю розуміє сенси та ідеї тексту без суб'єктивності [21]. Утім, ідентифікація "зразкового читача" можлива лише на макрорівні тексту, а не на рівні індивідуальних оповідних голосів. "Зразковий читач" є наративною стратегією, що виражається в сукупності певних "інструкцій" для читача, або, іншими словами, це те, що відомо в постмодерністській естетиці як стиль.

Іншою роботою Умберто Еко є монографія «Роль читача» (1979), в якій він продовжив аналізувати інтерпретативні процеси художніх текстів [5, с. 387]. Еко зазначав що літературний твір не може бути методом комунікації, якщо при написанні тексту автор (адресант) не бере до уваги читача (адресата). За його

словами, автор повинен розглянути варіанти того, як можливі читачі сприймуть текст, оскільки інтерпретації різних читачів можуть суттєво відрізнятися від того, що мав на увазі автор. Еко акцентував на тому, що автор повинен створити такий витвір мистецтва, що залишатиметься відкритим до завершення кожним читачем, завдяки чому з'являтимуться нові погляди на один і той самий твір.

1.2. Семіотична концепція риторики У. Еко та її вплив у мас-медіа

Однією з основних теорій Умберто Еко є його теорія з семіотики, яка спочатку увійшла до монографії «Відсутня структура» (1968), за нею послідував фундаментальний «Трактат про загальну семіотику» (1975) і статті для Енциклопедії Ейнауді, що пізніше стали збіркою «Семіотика та філософія мови» (1984). У. Еко виділив дві області семіотичної дисципліни: теорію кодів, яка стосується функції знака, і теорію створення знаків. За Еко, концепція знаку характеризується одним або декількома елементами рівня вираження, що умовно пов'язані з одним або декількома елементами рівня змісту. Також він розглянув іншу гіпотезу, яка стосується більшої кількості кодів. У цьому випадку, окрім першого коду, що встановлює значення, є другий код, який передає інше значення. Таким чином, перший код визначатиме денотат, а другий — конотацію. Другий код буде побудований паралельно з попереднім кодом і він не може бути переданим, поки не буде визначено первинний зміст. Таким чином, текст складається з мережі повідомлень, що залежать від різних кодів і субкодів, які можуть свідчити про ефективність або неефективність комунікації. Наприклад, культурний контекст читача не завжди дозволяє розшифрувати повідомлення так, як цього хотів би автор.

Вивчаючи інтерпретаційну семіотику, Еко зосередився на двох напрямках: вивчення значення та дослідження інтерпретаційної діяльності. В першому випадку він удосконалив вже існуючу семантичну модель, представивши її у форматі енциклопедії. У цій моделі значення терміна розглядається як набір усіх можливих інтерпретацій, пов'язаних з цим терміном.

Аналізуючи інтерпретативні процеси в наративних текстах, Еко звернувся до проблем інтерпретації. В процесі інтерпретації реципієнт порівнює лінійний прояв з системою кодів і субкодів, що надає мова. Цю систему можна розглядати як енциклопедичну компетенцію. Проте, реципієнт використовує базовий словник для визначення семантичних властивостей лексики, тобто він вибирає та активує лише певні енциклопедичні властивості терміна. Таким чином деякі з них розширюються, а інші, навпаки, звужуються, стаючи менш значущими. Цей вибір відбувається згідно з гіпотезою про тему або теми тексту. Тема служить для

регулювання інтерпретації знака, скорочуючи його спектр, та орієнтації в напрямку семантичних актуалізацій.

Ізотопія, що представляє собою семантичну структуру, яка створюється змістовими зв'язками між лексемами, відрізняється від теми як семантичний феномен і служить для встановлення рівнів інтерпретаційної узгодженості [21]. У наративних структурах вона розрізняється між фабулою і сюжетом. Фабула – це хронологічний порядок подій, в той час, як сюжет – це історія, в тому вигляді, як вона розповідається. Під час сприйняття оповідання читач стикається з сюжетом, що складається з часових проміжків, які реконструюють порядок подій у формі історії.

За Еко, діяльність інтерпретації завжди пов'язана з діяльністю висновку. Наприклад, під час розмови речення рідко мають чіткий кінець, а більшу частину часу ми робимо швидкі короткі висновки. Те ж саме відбувається і в письмових текстах, де читач змушений робити власні передбачення. Еко стверджує, що для передбачення певних подій читач звертається до висновків, розмірковуючи в процесі. У. Еко зазначав, що кожна інтерпретація варта іншої залежно від точки зору, обраної читачем. Виходячи з цієї теорії, в межах інтерпретації тексту Еко виділив три категорії [21]:

- *Intentio auctoris* — задум автора;
- *Intentio operis* — те, що мається на увазі текстом через його системи значень;
- *Intentio lectoris* — те, як розуміє текст читач.

Окрім теорії знаків та інтерпретативних процесів, у «Відсутній структурі» У. Еко звертався і до риторики — класичної і сучасної. Він виділив три важливі значення риторики [8]:

1. Риторика як наука про загальні умови спонукального дискурсу, що має тісний зв'язок з семіотикою;
2. Риторика як мистецтво створення висловлень та майстерність в аргументації;
3. Риторика як сукупність усіх способів переконання та впливу.

Важливу роль відіграють «інструменти» риторики, які У. Еко розподілив на декілька категорій. Перш за все, це стилістичні прийоми або художні засоби, що включають в себе різні літературні техніки, образи, метафори тощо. До цієї категорії входить кітч (нім. *Kitsch* — халтура, несмак)[2], ідея якого полягає в тому, щоб викликати насолоду й захоплення у широкої аудиторії, використовуючи вже відомі, існуючі елементи і не створюючи нічого нового. По-друге, Еко виділив сталі конотації з конкретним емоційним сенсом. Йдеться про поняття, які, окрім їх прямого значення, мають також емоційне забарвлення. До них належать такі слова, як Батьківщина, честь, мужність тощо. Ці слова мають вже встановлені емоційні асоціації, які безпосередньо впливають на сприйняття інформації реципієнтом. Третім «інструментом» риторики за Еко є синтагми зі сталим іконографічним значенням — це синтагми або комбінації слів, які вже мають встановлене значення або асоціації у візуальних повідомленнях. Прикладами можуть бути зображення Діви Марії, Йосипа, Ісуса Христа, які часто асоціюється з поняттям Різдва і мають стале іконографічне значення.

Створюючи свою семіотичну теорію, У. Еко також проаналізував використання деяких риторичних елементів та їхній безпосередній вплив у мас-медіа. Йдеться не лише про словесні, а й про візуальні прийоми. Продукти мас-медіа, такі як реклама, «наповнені» різноманітними художніми засобами — метафорами, гіперболами, метонімією, оксюмороном і т.д. Завдяки чому у людей з'являються певні, вже звичні, асоціації, що і постають риторичними посиланнями. У рекламному дискурсі можна виділити 6 основних функцій: емотивну, референтивну, фатичну, металінгвістичну, естетичну, імперативну. Втім, У. Еко вважає, що найважливішими є саме емотивна та естетична функції. Він пояснює: тропи часто використовуються для переконання та впливу на аудиторію. Словесна частина реклами використовується для закріплення повідомлення, оскільки візуальна частина може мати різні інтерпретації. Хоча іноді візуальна складова сама по собі є риторичним прийомом, який може бути зрозумілим без словесного пояснення. За Еко, існують 5 кодифікаційних рівнів [8]:

Іконічний рівень, що полягає в простому сприйнятті конфігурацій, які щось зображують. Часто глядачі сприймають це без задуму.

Іконографічний рівень включає в себе два типи кодифікації. Перший, історичний, використовує конфігурації, що асоціюються з сталими значеннями, наприклад, німб символізує святість. Другий тип формує значення прямо у контексті реклами.

Рівень тропів є візуальним еквівалентом словесних тропів. Наприклад, зображення шини, яка котиться по гвіздках і залишається при цьому неушкодженою, є гіперболою.

Рівень топосів включає в себе іконограми, що викликають асоціації з топосами, тобто загальні ідеї, які сприймаються підсвідомо. Наприклад, зображення мами, що годує дитину, активує різні топоси, такі як "мама годує дитину" або "дитина любить свою маму".

Рівень ентимем відображає візуальну аргументацію, яка викликає у пам'яті цілу сукупність топосів і веде до певних висновків.

Отже, у своїх теоретичних роботах У. Еко розглядав широкий спектр тем, від семіотики до символізму, від середньовічної історії до культури. Його дослідження відображали взаємодію минулого і сучасності, показуючи, як історія формує наше розуміння світу. Еко був не лише митцем слова, а й вченим, який вніс значний внесок у літературознавство, розкривши нові напрямки в дискусії про мистецтво та культуру. У своїх роботах про структуралізм та семіотику, таких як «Відкритий твір» і «Відсутня структура», Еко розширив розуміння художньої форми, заперечивши існування сталої структури і підкресливши важливість інтерпретації та ролі читача в розумінні тексту. Він підкреслював відкритість та необмеженість можливих інтерпретацій, вводячи поняття "зразкового читача" і "імпліцитного читача", що стали важливими в постмодерністській естетиці. У теорії з семіотики Еко відобразив глибокі роздуми щодо природи знаків і їхньої інтерпретації. Він розглянув дві основні області семіотики: теорію кодів, що вивчає функцію знака, і теорію створення знаків. Він також розглянув ідею різних кодів, які впливають на сприйняття повідомлень, підкреслюючи роль культурного контексту в цьому процесі.

РОЗДІЛ 2. ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ НАПРАЦЮВАНЬ УМБЕРТО ЕКО В РОМАНІ «НОМЕР НУЛЬ»

2.1. Інтелектуальність твору

Сьомий і останній роман Умберто Еко «Номер нуль» був опублікований у 2015 році. Насправді, автор почав писати його ще наприкінці 90-х, проте залишив його осторонь на певний час, написавши, натомість, «Бавдоліно» (2000). Еко зазначив, що відклав написання «Номера нуль» через те, що персонажі роману були занадто схожими на персонажів іншого твору — «Маятника Фуко» [16].

Не зраджуючи своїх традицій, Еко створив роман у детективному, дещо кримінальному, стилі. Фабульним часом роману є квітень-червень 1992 року. Події розгортаються у Мілані в доволі непростий час для всієї країни. Автор розповідає про складну ситуацію в Італії у пост-воєнні часи, після смерті Муссоліні та зміни влади. Він охарактеризував тогочасні реалії такими словами: «Дозволена корупція, мафіозі офіційно є частиною парламенту, а неплатники податків — уряду, та у в'язниці лише злодії, які крадуть албанських курей. Порядні люди й надалі голосуватимуть за мерзотників, бо не повірять [...] Залишається лише чекати: коли вона (Італія) стане третім світом, наша країна буде такою ж придатною для життя, як Копакабана...»[15]

«Номер нуль» — це історія про Колонну, 50-річного письменника, в якого не складається творча кар'єра, через що він погоджується працювати у невеликій фіктивній газеті під назвою «Domani» («Завтра»). Газета створюється з метою маніпулювання громадською думкою та поширення хибної інформації. У ході своєї роботи Колонна та його колеги починають розкривати різні змови та таємні угоди, які пов'язані з політичною історією Італії, у тому числі із загадковою смертю Муссоліні, впливом Радянської влади на політику пост-воєнної Європи та ін.

«Номер нуль» є не просто детективом, що майстерно написаний У. Еко, це, перш за все, історія, яка висвітлює деякі суспільні проблеми, що є актуальними і зараз, серед яких маніпуляція інформацією, доброчесність влади, прозорість політичного устрою, достовірність у мас-медіа і т.д.

Особливістю роману є його невеликий об'єм, порівняно з іншими творами Еко. Глави твору відносно короткі, оскільки «Номер нуль» — сучасний роман, що відтворює манеру письма журналістів: коротко і ясно.

Ключовою сюжетною лінією роману є запуск газети «Завтра», яка не планує випускатись насправді: метою газети є ніби розкривати правду, публікувати абсолютно всі новини і навіть більше. Через що впливові та багаті люди не захочуть розкриття правди і тому просять власника газети, Вімеркате, закрити її в обмін на просування у політичній сфері. Через призму видання «Завтра» Умберто Еко розповідає про пороки сучасного суспільства, а саме про недоброчесність ЗМІ. Політики та мас-медіа часто перебувають у змові задля маніпуляції людьми. В 11 главі роману один з редакторів «Завтра» Лучиді приносить чергову новину для фіктивного видання: «... 5 червня 90-го року маркіз Алессандро Джеріні залишив великий статок фондові Джеріні, еклезіастичному закладові, яким керувало Товариство салезіян. Ще й дотепер невідомо, що трапилося з тими грошима. Дехто натякає, що салезіяни отримали гроші, але удають, ніби нічого їм не давали, щоб не платити податків. Але більш імовірним видається те, що вони їх ще й донині не отримали, й ходять чутки, що передадуть гроші чи ні — залежить від якогось загадкового посередника, може, адвоката, який, утім, хоче комісійні, які більше скидаються на справжнісінький хабар. А ще є плітки, що ця оборудка в інтересах певних людей всередині товариства салезіянців, отож перед нашими очима відбувається незаконний розподіл краденої здобичі....» [9, с. 106-107] Лучиді має новину для публікації у газеті, але стає зрозуміло, що редактори не володіють достовірною інформацією, натомість вони мають версії того, що сталося, які вони можуть використовувати на власну користь або користь інших. Таким способом автор показує принцип роботи ЗМІ: достовірність та істина піддаються сумнівам і можуть бути змінені чи спростовані в залежності від цілей, бажання або небажання поширити інформацію, вигоди окремих людей тощо. Товариство салезіян намагається приховати отримання грошей задля власної вигоди — ухилення від плати податків. За іншою версією, Товариство салезіян так і не отримало гроші, бо вони стали хабарем для загадкового адвоката. Тож «Завтра» мають дві «правди», і те, що врешті-решт

дійде до читачів, повністю в руках редакторів. Як часто відбувається у ЗМІ, буде опублікована та версія, яка є вигіднішою для тих, хто знаходиться вище.

Важливим сюжетним елементом роману є історичні події, що відбувались у ХХ ст. на території Італії. Еко повертається до післявоєнних часів італійської історії та пропонує альтернативну версію подій пов'язаних з смертю Беніто Муссоліні. Можливі обставини смерті італійського диктатора розповідає Романо Брагодаччо — редактор, що спеціалізується на сенсаційних викриттях: «у мене в руках сенсація, щоб продати сто тисяч примірників «Завтра», якби газета вже вийшла...Це бомба, яка стосується Муссоліні». За його словами, завдяки сприянню радянської влади самого Беніто Муссоліні не розстріляли, натомість розстріляли його двійника, а сам Муссоліні вижив і втік до Аргентини, звідки спостерігав за всіма подіями, що відбувались в Італії.

У романі згадується організація «Гладіо» та однойменна операція, які так само відносяться до часів Холодної війни [10]: «Певна річ, «Гладіо» була надзвичайно засекречена з часів завершення війни й аж дотепер. Про неї знали лише спецслужби та військова верхівка, а доповідали лише прем'єр-міністру, представникам міністерства оборони та президентові республіки...» [9, с. 136] Брагодаччо розповідає, що метою цієї організації було чинити опір проти потенційного комуністичного вторгнення та його домінування в Європі. Рекрутів "Гладіо" навчали різним військовим навичкам і тактиці, таким як мінування мостів, користування зброєю, напади вночі та проведення саботажу.

Окрім того, Брагодаччо розповідає про так званий «переворот Боргезе», який мав стати військовим переворотом в Італії в 70-х роках. Тоді Юніо Боргезе розглядав можливість перевороту за підтримки організації "Гладіо" груп ветеранів-фашистів, іспанських фашистів, масонів та навіть мафії. Проте він не увінчався успіхом, оскільки центральна урядова влада швидко придушила спробу перевороту, а його організаторів було затримано та піддано суду.

Романо Брагодаччо створює мозаїку великої змови, впорядковуючи факти, напівправду, припущення та його власні фантазії в велику теорію політичних подій в Італії [18]. Саме тому всі його розповіді та теорії сприймалися Колонною і його колегами доволі скептично, іноді як повні нісенітниці.

Словами Романо Брагодаччо У. Еко, перш за все, висловлює власну думку щодо політичної ситуації в Італії. Він вважав, що Італія потребує глибоких політичних та культурних перетворень, спрямованих на зміцнення демократії, прав людини та соціальної справедливості. Письменник неодноразово висловлював своє обурення щодо корупції, зловживання владою і закликав до реформування політичної системи країни.

2.2. Риторичні прийоми

Як було описано в першому розділі, значний період свого життя Умберто Еко присвятив дослідженню семіотики та риторики. Основою його наукових робіт була риторика Арістотеля, яку він детально досліджував і доповнював. В межах своєї семіотичної концепції риторики У. Еко розглядав різні прийоми, зокрема риторичні фігури та коди. Вони широко використовуються у мас-медіа з метою переконання, маніпуляції або безпосереднього впливу на аудиторію; сам науковець аргументує: «Але для того щоб взагалі в чомусь переконати аудиторію, треба спочатку привернути її увагу, чому і служать тропи або риторичні фігури, прикраси, завдяки яким мова вражає своєю новизною і незвичністю і раптом виявляється інформативною».

Перш за все, сама назва роману є риторичним прийомом: «Номер нуль» позначає порядковий номер випуску газети, який фактично ніколи не вийде в світ. Назва твору викликає інтерес читачів завдяки певній інтризі й недосказаності. Окрім того, назва «Номер нуль» відображає ідею всього роману, оскільки може бути інтерпретованою як щось фіктивне, неправдиве або неіснуюче. Це повністю відображає концепцію газети «Завтра».

Аналізуючи текст твору я помітила деякі риторичні прийоми, що використовуються редакторами газети «Завтра» для впливу на аудиторію. Наприклад, Колонна розповідає [9, с. 43]: «Якщо вони пишуть, приміром, про пожежу чи автомобільну аварію, вони, певна річ, не можуть висловити щодо цього власної думки. А тому додають у статтю в лапках свідчення очевидця, людини з вулиці, представника громадськості. Якщо їх взяти у лапки, то ці слова стануть фактами, себто факт, що отакий чи такий висловив таку чи отаку думку.....Хитрість у тому, щоб спочатку поставити в лапки банальну точку зору, а потім ще одне міркування, більш обґрунтоване, яке більше скидається на думку власне журналіста. Таким чином читачу ніби повідомили обидва факти, але наштовхнули на сприйняття лише однієї точки зору, позаяк вона більш переконлива...» У даному уривку використано декілька риторичних прийомів: цитування свідків або очевидців, підбір певних цитат, використання лапок. При цитуванні свідків матеріал набуває авторитету та об'єктивності, навіть якщо це

просто думка або спостереження звичайної людини. Обираючи цитати, в мас-медіа намагаються підібрати дві дещо протилежні цитати: одна з них є менш переконливою та достовірною, а інша, навпаки, — більш обґрунтованою та переконливою. Таким чином інформація може здаватися читачам більш об'єктивною, але насправді це допомагає направити їх до прийняття певного погляду чи думки, яка більш підтримується автором або редакційною політикою видання. Так само й використання лапок: воно допомагає авторам і редакторам медіа керувати сприйняттям та інтерпретацією інформації, яка наводиться в тексті. Наприклад, лапки можуть підкреслити той факт, що цитований текст є думкою або поглядом конкретної особи, а не безсумнівною правдою.

До риторичних прийомів також належать різноманітні тропи, які також зустрічаються у тексті роману. Наприклад, в уривку [9, с. 75]: «Читач розуміє, що відбувається, лише тоді, коли кажуть: «ми у глухому куті». Або уряд каже: «доведеться затягнути паски [...] час квапить, не такий страшний вовк, немає коли нарікати на біль у животі, ми в оці циклона». А політик не «каже» чи «стверджує», а «голосно заявляє». «Час квапить» є прозопопеею, тобто зображенням неживих предметів або абстрактних явищ із наданням їм властивостей живих [4], яка використовується для того, щоб показати час ніби живою істотою, що рухається швидко, спричиняючи почуття терміновості. Завдяки цьому читач сприймає час як дещо активне і навіть індивідуальне.

«Ми в оці циклона» — метафора: редактори газети порівнюють ситуацію, в якій перебуває суспільство, з циклоном. Читачі ніби опиняються в епіцентрі неспокійної ситуації. Цей вираз викликає відчуття гостроти, напруженості, небезпеки, оскільки в голові виникає образ циклона — небезпечного природного явища.

У фразі «А політик не «каже» чи «стверджує», а «голосно заявляє» завдяки використанню більш емоційно забарвленого виразу «голосно заявляє» подана далі інформація набуває важливості, офіційності, терміновості, що впливає на сприйняття новини читачами.

2.3. Філософське підґрунтя твору

Роман «Номер нуль» має глибоке філософське підґрунтя. У творі я вбачаю роздуми У. Еко щодо знання та правди.

В основному, люди отримують інформацію зі ЗМІ та публіцистики, вважаючи її достовірною. І насправді мас-медіа мають значний вплив на те, як люди розуміють і сприймають світові події, проблеми та явища. Але виявляється, що не завжди та інформація, що ми отримуємо відображає дійсність: «...Газети брешуть, вчені брешуть, й сьогоднішнє телебачення бреше...» [9, с. 15] На прикладі хоч і не існуючої газети «Завтра», можна побачити реалії журналістської роботи. Інформація, яку подають журналісти, — це лише прийом для формування суспільної думки. Ті новини, що ми бачимо у мас-медіа, є результатом цілей, які переслідують видавництва через інтереси впливових людей. На жаль, дуже часто ЗМІ діють у контексті політичних, економічних чи ідеологічних планів, через що знання, які ми отримуємо через мас-медіа, можуть бути вкрай упередженими та неповними. Деякі ЗМІ можуть зосереджуватися на приверненні уваги аудиторії через шокуючі заголовки або сенсаційні матеріали, ніж на наданні об'єктивної та глибокої інформації. Через це в суспільстві виникають спотворені уявлення про події та явища.

У діалозі між Сімеєм та Маєю Фрезією прослідковується ця ідея [9, с. 77]:

[...]

— Саме так. Газети навчають людей, якої думки їм дотримуватися, — мовив Сімей.

— Але газети наслідують думку людей чи створюють її?

— І те, і те, пані Фрезіє. Спочатку люди не знають, до якої думки схилитися, а ми їм підказуємо, й вони згодом розуміють, що саме така їхня думка. [...]

Підсумовуючи, роман "Номер нуль" Умберто Еко вражає своєю інтелектуальністю та глибоким рівнем аналізу суспільних проблем, які залишаються актуальними й у сучасному світі. Автор майстерно поєднує жанр детективу з політичними історичними подіями, створюючи вражаючу картину пост-воєнної Італії. Через призму видання фіктивної газети "Завтра" Еко розкриває недоброчесність та маніпуляції, які властиві ЗМІ та політичним сферам.

При цьому, через образ Романо Брагодаччо, він ілюструє історичні події та конспірологічні теорії, які існували в італійському суспільстві. Завдяки чому сам Еко має змогу висловити власну думку щодо політичної ситуації в Італії та наголосити на необхідності реформ та змін у суспільстві. При цьому, у романі простежуються також ідеї семіотики та риторики, які Еко активно досліджував. Він розкриває, як різні риторичні прийоми використовуються для маніпуляції аудиторією через ЗМІ, що вказує на важливість розуміння цих процесів для критичного осмислення інформації. Роман «Номер нуль» відображає і підкреслює різносторонність письменника, адже в ньому Умберто Еко розкривається не лише як митець слова, а й як справжній патріот своєї країни, філософ, спеціаліст з семіотики.

RIASSUNTO

Il tema della tesina riguarda la formazione di una tradizione letteraria basata sul romanzo di Umberto Eco "Numero Zero". L'obiettivo della tesina è investigare la creazione di questa tradizione letteraria utilizzando il materiale presente nell'opera di Eco. Durante la ricerca sono stati affrontati i seguenti compiti:

- lo studio delle principali direzioni della creatività di Umberto Eco;
- l'analisi delle sue opere teoriche;
- l'analisi del testo del romanzo "Numero Zero" ;
- la riflessione sui suoi sviluppi teorici in nel romanzo.

Le conclusioni tratte dalla ricerca confermano che Umberto Eco non è solo un maestro della parola, ma anche un vero patriota del suo paese, un filosofo e un esperto di semiotica. Il suo romanzo "Numero Zero" colpisce per la sua profondità intellettuale e per l'analisi approfondita dei problemi sociali che rimangono attuali anche nel mondo moderno. È evidente che l'approccio interdisciplinare di Eco alla scrittura, che integra la teoria letteraria, la filosofia e la semiotica, offre un'ampia gamma di strumenti interpretativi che continuano a stimolare la riflessione critica e l'analisi accademica.

L'indagine sulla tradizione letteraria nata intorno al romanzo "Numero Zero" evidenzia l'importanza di Umberto Eco come figura centrale nel panorama culturale contemporaneo, il cui impatto si estende ben oltre i confini della narrativa.

ВИСНОВКИ

Метою даної курсової роботи є дослідити створення літературної традиції на матеріалі роману Умберто Еко «Номер нуль».

У своїй роботі я поставила перед собою завдання дослідити деякі з теоретичних робіт Умберто Еко і, на основі його останнього роману «Номер нуль», знайти та проаналізувати те, як його теоретичні основи та бачення прослідковуються у літературних творах.

Працюючи над курсовою роботою, мені вдалось дослідити ключові напрями творчості Умберто Еко. Через свої теорії про інтерпретацію та роль читача, він підкреслив важливість критичного осмислення інформації та культурного контексту. Цей підхід до читання та інтерпретації текстів має велике значення в сучасному інформаційному суспільстві, де інформація поширюється швидко і великою кількістю каналів. Здатність критично осмислювати інформацію та розуміти її в контексті культури дозволяє людям уникати маніпуляцій та обману, а також забезпечує більш повне розуміння складних проблем сучасного світу.

Умберто Еко також зробив великий внесок у розвиток семіотики та структуралізму. У своїх роботах «Відкритий твір» та «Відсутня структура» автор аналізував природу знаків, їхню інтерпретацію, розширив розуміння художньої форми, заперечивши існування постійної структури. Він також розглянув ідею різних кодів, які впливають на сприйняття повідомлень, підкреслюючи роль культурного контексту в цьому процесі.

Роман "Номер нуль" відображає широкий спектр інтересів та компетенцій Еко, починаючи від політичних, філософських та культурних аналізів, закінчуючи дослідженнями семіотики і риторики, що вкотре підкреслює його багатогранність як інтелектуала та письменника.

Наскрізним елементом твору є журналістська діяльність, яка нерозривно пов'язана з політичними подіями країни. Таким чином, з одного боку Еко ілюструє історичні події, що відображають реальність тогочасного італійського суспільства. Завдяки чому йому вдається створити автентичне підґрунтя для своїх персонажів і сюжету, що додає роману особливої глибини та реалізму. З іншого боку, автор викриває темні сторони ЗМІ, що використовуються задля поширення

фальшивих новин, маніпулювання громадською думкою, впливу на політичні процеси тощо. Окрім того, Еко висловив свою власну думку щодо політичної ситуації в Італії та наголосив на необхідності реформ та змін у суспільстві.

Дослідження засвідчило, що Умберто Еко, будучи надзвичайно багатогранною особистістю, дійсно створює літературну традицію у своїй творчості. Його твори — це поєднання майстерності написання із філософськими, історичними, культурними роздумами, на яких читачів наштовхує сам автор, даючи самостійно порозмірковувати над прочитаним.

Дана робота не претендує на вичерпний аналіз обраної теми, але вона розкриває можливості для подальшого дослідження творчості Умберто Еко як визначної постаті італійської літератури та формування літературної традиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. // Еко Умберто — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005. — С. 598.
2. Кітч. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. Останнє редагування: 28 липня 2023.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%96%D1%87> (дата звернення: 24.03.2024)
3. Н. І. Моїсеєнко / Еко Умберто// Енциклопедія Сучасної України / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-18660>. – Останнє поновлення : 6 берез. 2024.
4. Прозопопєя. Визначення в літературній енциклопедії — УкрЛіб 2000 — 2024.
URL: <https://www.ukrlib.com.ua/dic/show.php?w=145> (дата звернення: 01.04.2024)
5. Сабадаш Ю. С. — Початок наукової діяльності Умберто Еко: теоретичні праці: / Гілея. – 2011. – № 11. – С. 386–391.
6. Сабадаш Ю. С. — Умберто Еко: гуманізм культуротворчих ідей: монографія. — Київ. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2012. – с. 156.
7. Сидоренко Л.І. Філософське осмислення людини. Навчальні матеріали для студентів та аспірантів.
URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm> (дата звернення: 25.03.2024)
8. Умберто Еко. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. Останнє редагування: 9 липня 2023.
URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BC%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BE_%D0%95%D0%BA%D0%BE (дата звернення: 24.03.2024)
9. Умберто Еко. Номер нуль: роман / з італ. пер. Ю.В. Григоренко. – Х.: Фоліо, 2015. – 191 с.
10. Bill Brown. Umberto Eco's Numero Zero and Operation Gladio, 2020.

URL: <https://www.notbored.org/numero-zero.pdf> (дата звернення: 31.03.2024)

11. Chandler D. Eco, Umberto // John Protevi (ed.) The Edinburgh Dictionary of Continental Philosophy. — Edinburgh: Edinburgh University Press, 2005. — P. 162 —163.

12. Claudia Stancati, translated by Michael C. Behrent. Umberto Eco, The Philosopher of Signs, 2017.

URL: <https://booksandideas.net/Umberto-Eco> (дата звернення: 30.03.2024)

13. Enciclopedie on line, Roma, Istituto dell'Enciclopedia Italiana. Èco, Umberto, in Treccani.it

14. La struttura assente — La nave di Teseo

URL: <https://lanavediteseo.eu/portfolio/la-struttura-assente/> (дата звернення: 27.03.2024)

15. Marco Belpoliti — Umberto Eco. Come ho scritto i miei libri, 2015.

URL: <https://www.doppiozero.com/umberto-eco-come-ho-scritto-i-miei-libri> (дата звернення: 31.03.2024)

16. Numero zero (romanzo) — Wikipedia, l'enciclopedia libera. Modificato per l'ultima volta l'11 mar 2024.

URL: [https://it.wikipedia.org/wiki/Numero_zero_\(romanzo\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Numero_zero_(romanzo)) (дата звернення: 31.03.2024)

17. Semantica enciclopedica, Sintesi del corso di Semiotica — Alma Mater Studiorum – Università di Bologna (UNIBO), 2013

URL: <https://www.docsity.com/it/semantica-enciclopedica/485137/> (дата звернення: 28.03.2024)

18. The Untranslated — Zero Issue (Numero Zero) by Umberto Eco, 2015

URL: <https://theuntranslated.wordpress.com/2015/02/01/zero-issue-numero-zero-by-umberto-eco/> (дата звернення: 31.03.2024)

19. Umberto Eco — Università di Bologna.

URL: <https://www.unibo.it/it/ateneo/chi-siamo/la-nostra-storia/alumni-e-personaggi-celebri/umberto-eco> (дата звернення: 25.03.2024)

20. Umberto Eco, “The Author and his Interpreters – Lecture at The Italian Academy for Advanced Studies in America”, in The Modern World, 1996.

URL: https://web.archive.org/web/20080101231523/http://www.themodernword.com/eco/eco_author.html (дата звернення: 28.03.2024)

21. Umberto Eco. La Semiotica — Appunti di Semiotica gratis studenti.it.

URL: <https://doc.studenti.it/appunti/semiotica/umberto-eco-semiotica.html> (дата звернення:
28.03.2024)